

UCHWAŁA NR LXII/1099/2023
RADY MIEJSKIEJ W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

z dnia 13 grudnia 2023 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej na lata 2024-2026

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 40, z późn. zm.), art. 4 ust. 1 pkt 3, art. 12 pkt 11 w związku z art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 1526, z późn. zm.) oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1426, z późn. zm.) – na wniosek Prezydenta Miasta

Rada Miejska w Dąbrowie Górniczej uchwala:

§ 1. Przyjąć do realizacji Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 - 2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Wiceprzewodniczący Rady
Miejskiej w Dąbrowie
Górniczej

Artur Borowicz

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 - 2026

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Piecza zastępcza	4
III. Rodzinna piecza zastępcza w mieście Dąbrowa Górnicza	6
IV. Wsparcie rodzin zastępczych	9
V. Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej	10
VI. Instytucjonalna piecza zastępcza	11
VII. Podsumowanie	14
VIII. Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie	15
IX. Cel i zadania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej na lata 2024– 2026.....	16
X. Zakładane rezultaty realizacji Programu	17
XI. Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych	17
XII. Beneficjenci Programu.....	17
XIII. Realizatorzy Programu	17
XIV. Monitoring i ewaluacja	17
XV. Harmonogram działań do realizacji na lata 2024 – 2026.....	18

I. Wstęp

Każde dziecko ma prawo do wychowywania się w rodzinie. W przypadku, gdy rodzice biologiczni nie mogą bądź nie są w stanie sprawować opieki i wychowywać swojego dziecka ma ono prawo do opieki i wychowania w ramach systemu pieczy zastępczej. Uznaje się, że pożądaną jej formą jest piecza rodzinna.

Rolą systemu pieczy zastępczej (zarówno pieczy rodzinnej, jak i instytucjonalnej) jest zapewnienie dziecku bezpiecznego środowiska wychowawczego respektującego jego prawa: prawo powrotu do rodziny, utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, stabilnego środowiska wychowawczego, kształcenia, rozwoju uzdolnień oraz pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością - po wykorzystaniu wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Aktem prawnym regulującym zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz zasady sprawowania pieczy zastępczej jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.). Ustawa ta jest również podstawą przygotowania trzyletniego powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na terenie miasta Dąbrowa Górnicza na lata 2024 – 2026, gdyż zgodnie z art. 180 pkt 1, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3- letniego Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej zawierającego m.in. roczne limity zawodowych rodzin zastępczych.

W opracowanym Programie zostają zaplanowane działania zmierzające do stworzenia takiego systemu pieczy zastępczej, który zapewni w szczególności:

- odpowiednią liczbę miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej dla dzieci potrzebujących wsparcia;
- dalszą kontynuację współpracy między podmiotami wspierającymi dziecko celem umożliwienia mu stabilnego funkcjonowania w rodzinnych lub instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Program ma na celu rozwój systemu pieczy zastępczej w najbliższych trzech latach poprzez:

- rozwój rodzinnej pieczy zastępczej – udzielanie wsparcia i pomocy specjalistycznej funkcjonującym rodzinom zastępczym oraz wsparcia rodzin pomocowych,
- zwiększenie miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej poprzez utworzenie placówki opiekuńczo- wychowawczej,
- zapewnienie wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej uwzględniające potrzeby i zwiększające szanse na długofalowe samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

II. Piecza zastępcza

W systemie pieczy zastępczej wyróżnia się pieczę zastępczą rodzinną i instytucjonalną.

Rodzinna piecza zastępcza jest realizowana w dwóch formach, tj.:

1. rodzina zastępcza;
2. rodzinny dom dziecka.

Wyróżnia się trzy typy rodzin zastępczych:

- a. rodzina zastępcza spokrewniona – tworzona jest przez wstępnych lub rodzeństwo dziecka, przysługują jej świadczenia finansowe na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka;
- b. rodzina zastępcza niezawodowa – tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, przysługują jej świadczenia pieniężne na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka, w rodzinie tej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa);
- c. rodzina zastępcza zawodowa – tworzona jest przez osoby, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, oprócz świadczenia pieniężnego na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka otrzymuje także wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w rodzinie tej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa). Rodzina zastępcza zawodowa może działać również jako:
 - rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez policję lub straż graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie;
 - rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie art. 7 ustawy o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich, małoletnie matki z dziećmi.

Kolejną formą rodzinnej pieczy zastępczej jest rodzinny dom dziecka. Tworzą go małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. W tym samym czasie może w nim przebywać nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).

Pieczka zastępcza instytucjonalna realizowana jest w ramach placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Ze względu na specyfikę, wyróżnia się następujące rodzaje placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- typu socjalizacyjnego,
- typu interwencyjnego,
- typu specjalistyczno – terapeutycznego,

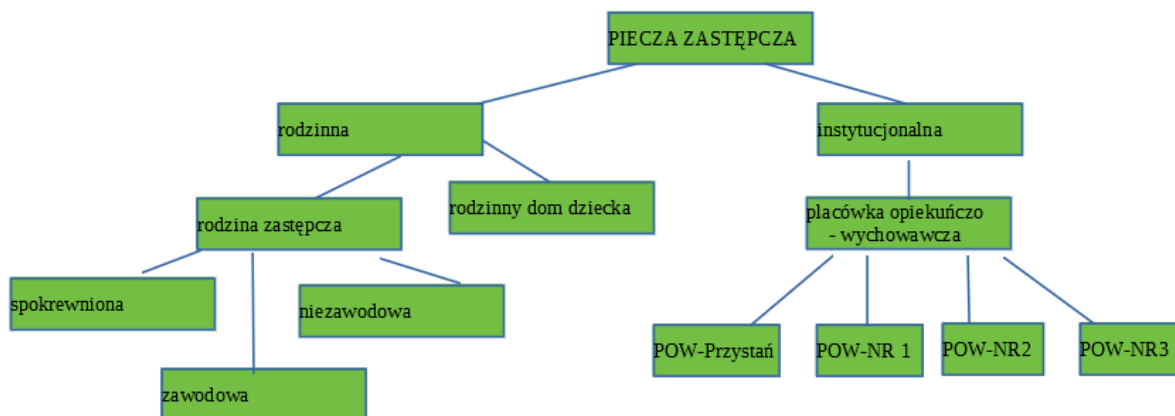
- typu rodzinnego.

Niezależnie od typu, placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego potrzeby bytowe, zdrowotne, emocjonalne, rozwojowe, społeczne i religijne, w tym zapewnia dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości.

Placówki zapewniają dzieciom zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego. Pracownicy placówki umożliwiają także kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi oraz podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny.

Placówka typu interwencyjnego w szczególności przyjmuje dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego zapewnienia im opieki. Pobyt dziecka w placówce interwencyjnej nie może trwać dłużej niż 3 miesiące (w sytuacjach, gdy postępowanie sądowe w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka jest w toku, pobyt w placówce interwencyjnej może być przedłużony, nie dłużej jednak niż o 3 miesiące).

Schemat nr 1. Formy pieczy zastępczej występujące w Dąbrowie Górniczej.

III. Rodzinna piecza zastępcza w mieście Dąbrowa Górnicza

Na dzień 30 czerwca 2023 roku, w Dąbrowie Górniczej funkcjonowało 125 rodzin zastępczych z czego 87 stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione, 27 rodziny niezawodowe, 11 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 2 rodzinne domy dziecka. W rodzinach tych zapewniano opiekę dla 184 wychowanków. Pod opieką rodzin zastępczych spokrewnionych pozostawało 102 dzieci. W rodzinach zastępczych niezawodowych przebywało 35 dzieci, a w rodzinach zastępczych zawodowych 32, w tym w rodzinnych domach dziecka 15.

Poniżej przedstawiono dane za okres od stycznia 2021 roku do 30 czerwca 2023 roku dotyczące liczby rodziców zastępczych spokrewnionych i niezawodowych zamieszkających na terenie Dąbrowy Górniczej oraz rodziców zastępczych zawodowych.

Tabela nr 1. Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta Dąbrowa Górnicza

Liczba rodzin zastępczych	2021 r.	2022 r.	30.06.2023 r.
spokrewnionych	97	95	87
niezawodowych	34	40	27
zawodowych	8	8	9
w tym:			
o charakterze pogotowia rodzinnego	1	1	1
rodzinny dom dziecka	1	2	2
Razem	140	145	125

Źródło: dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej

Z powyższych danych wynika, że 70 % stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, które tworzą dziadkowie lub rodzeństwo dzieci.

Rodzice zastępczy spokrewnieni z dzieckiem, to osoby starsze, które przekroczyły 61 rok życia. Najliczniejszą grupę wśród rodziców niezawodowych stanowią osoby w przedziale wiekowym od 41 do 50 lat, głównie ze środowiska rodzinnego dziecka (ciocie i wujkowie, którzy zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie są uznawane jako osoby spokrewnione) oraz osoby niespokrewnione z dziećmi, które posiadają odpowiednie kwalifikacje. Często posiadają wykształcenie wyższe lub średnie i potencjał radzenia sobie z problemami rozwojowymi i opiekuńczo – wychowawczymi.

Najmniej liczną grupę stanowią rodzice zastępczy zawodowi, gdzie wszyscy rodzice zastępczy zawodowi mieszczą się w przedziale wiekowym 39- 60 lat. Posiadają oni bardzo dobre warunki socjalno-bytowe. Rodzice ci chętnie podnoszą swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach, których celem jest zdobywanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do pracy z dziećmi ze specjalistycznymi potrzebami. Zatem są to osoby najlepiej przygotowane do pełnienia swojej funkcji. Większość z nich posiada wieloletnie doświadczenie w pracy z dziećmi. Prezentują one wysoką

motywację wewnętrzną do rozwiązywania problemów, chętnie się integrują i współpracują z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.

W systemie rodzinnej pieczy zastępczej dzieci są umieszczane na podstawie orzeczeń sądowych.

Najczęściej w rodzinach zastępczych przebywają dzieci rodziców, którym władza rodzicielska została ograniczona lub zawieszona. Najliczniejszą grupę, która trafiła do ww. rodzin stanowią dzieci umieszczane na skutek uzależnienia rodziców od alkoholu oraz zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych. Poniżej przedstawiono zestawienie liczby dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej od stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2023 r. z uwzględnieniem pełnoletnich wychowanków pozostających w rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela nr 2. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie miasta Dąbrowa Górnicza

Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	2021 r.	2022 r.	30.06.2023 r.
spokrewnionych	111	109	102
niezawodowych	40	55	35
zawodowych	40	47	32
w tym:			
o charakterze pogotowia rodzinnego	6	5	3
w rodzinnym domu dziecka	9	22	15
Razem	200	233	184

Zródło: dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej

Z ww. danych wynika, że liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej była większa w 2022 r. niż w 2021 r. Wzrost ten spowodowany był zwiększeniem interwencji pracowników socjalnych, kuratorów sądowych w środowiskach rodzinnych, a tym samym koniecznością zabezpieczenia małoletnich w trybie natychmiastowym. Główną przyczyną tychże działań jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, zjawisko przemocy w rodzinie i uzależnienie rodziców od alkoholu.

Poprzez działania podejmowane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, specjalistów (psychologów, pedagogów), rodziny zastępcze oraz samych rodziców biologicznych, niektóre dzieci umieszczone w pieczy zastępczej wracają do swojego środowiska rodzinnego lub zostają skierowane do adopcji. Poniżej przedstawiono liczbę dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą powróciły do rodziców lub zostały adoptowane.

Tabela nr 3. Liczba dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą

Liczba dzieci opuszczających rodzinną pieczę zastępczą	2021 r.	2022 r.	30.06.2023 r.
powrót do rodziców biologicznych	5	12	8
adopcja	8	12	3

Źródło: dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej

Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, że coraz więcej dzieci z uregulowaną sytuacją prawną oczekuje na pełne przysposobienie. Obecnie w rodzinach zastępczych zawodowych i rodzinnych domach dziecka przebywa 18 małoletnich, dla których z uwagi na dysfunkcje zdrowotne lub wiek nie ma kandydatów na rodziców adopcyjnych.

Należy jednak pamiętać, że dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, które nie mają uregulowanej sytuacji prawnej lub też z uwagi na swój wiek, nie mając szans na adopcję, pozostają w pieczy zastępczej do osiągnięcia pełnoletności i usamodzielnienia się.

Poniżej przedstawiono zestawienie dotyczące dzieci oraz pełnoletnich wychowanków umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie od stycznia 2021 r. do 30 czerwca 2023 r. uwzględniające przedziały wiekowe.

Tabela nr 4. Liczba dzieci i pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej

Okres	Piecza zastępcza	Przedział wiekowy dzieci przebywających w pieczy zastępczej				
		0-3	4-6	7-13	14-17	18- 24
2021 r.	spokrewnione	4	7	39	34	27
	niezawodowe	4	3	14	11	8
	zawodowe	12	10	16	1	1
	rodzinny dom dziecka	1	1	5	1	1
2022 r.	spokrewnione	6	8	35	36	24
	niezawodowe	9	6	20	13	7
	zawodowe	10	12	23	1	1
	rodzinny dom dziecka	4	9	8	2	0
30.06.2023 r.	spokrewnione	5	10	37	32	18
	niezawodowe	7	6	9	10	3
	zawodowe	9	6	15	1	1
	rodzinny dom dziecka	2	3	8	2	0

Źródło: dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej

Z analizy danych wynika, że najliczniejszą grupę stanowią dzieci w przedziale wiekowym od 7 do 13 roku życia. Ponadto z obserwacji koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, samych rodzin zastępczych i specjalistów oraz analizy dokumentów wynika, że dzieci i pełnoletni wychowankowie umieszczeni w rodzinach zastępczych mają problemy w radzeniu sobie z emocjami, a trudności

wychowawcze spowodowane niewłaściwym ich zachowaniem w szkole powodują w konsekwencji problemy z nauką, problemy w relacjach z nauczycielami i rówieśnikami. Najliczniejszą grupę wychowanków stanowią ci z zaburzeniami więzi społecznych, z problemami w nawiązywaniu bliższych relacji z rodzicami zastępczymi i rówieśnikami. Są to wychowankowie, którzy mają trudności w pozyskiwaniu przyjaciół, są nieufni, zamknięci w sobie, izolują się od otoczenia. Problemy te powodują konieczność udzielania im systematycznej pomocy i wsparcia zarówno ze strony psychologa, pedagoga oraz innych specjalistów, nie wyłączając lekarzy specjalistów. Zagadnienia te stają się również tematem szkoleń przeznaczonych dla rodziców zastępczych.

IV. Wsparcie rodzin zastępczych

Rodziny zastępcze w Dąbrowie Górniczej wspiera obecnie 8 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej pozostaje w stałym kontakcie osobistym, telefonicznym lub mailowym z rodziną zastępczą (spotkania odbywają się nie rzadziej niż raz w miesiącu). Na podstawie dokonanej przez siebie diagnozy oraz zgłoszonych przez rodzinę zastępczą potrzeb obejmuje ją wsparciem i udziela pomocy. Koordynator pozostaje również w stałym kontakcie z sądem, instytucjami oświatowymi, placówkami medycznymi i innymi podmiotami współpracującymi z rodziną zastępczą. W I półroczu 2023 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej udzielali wsparcia 125 rodzinom zastępczym, w tym 87 rodzinom zastępczym spokrewnionym, 27 rodzinom zastępczym niezawodowym oraz 9 rodzinom zastępczym zawodowym i 2 rodzinnym domom dziecka. Poniższa tabela przedstawia formy wsparcia jakie zostały udzielone rodzinom zastępczym na przestrzeni 2021 – 2022 roku oraz do 30 czerwca 2023 r.

Tabela nr 5. Rodzaj wsparcia i działania realizowanego w latach 2021- I pół. 2023

Lp.	Forma wsparcia/działania	2021 r.	2022 r.	30.06.2023 r.
		Liczba uczestników/ liczba działań		
1.	Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej.	- liczba uczestników- 12	- liczba uczestników- 7	- liczba uczestników- 12
2.	Organizowanie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych.	- liczba spotkań - 8	- liczba spotkań - 10	- liczba spotkań - 6
3.	Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy i poradnictwa, w tym psychologiczno- pedagogicznego , prawnego oraz Projekcie "Wsparcie Pieczy Zastępczej w Województwie Śląskim" organizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach.	- liczba rodzin zastępczych - 31	- liczba rodzin zastępczych - 27	- liczba rodzin zastępczych - 9

4.	Organizowanie warsztatów, szkoleń mających na celu podnoszenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych spokrewnionych, rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.	- liczba uczestników- 6	- liczba uczestników- 10	- realizacja działania w II pół. 2023 r.
5.	Współpraca z Kuratorium Oświaty w Katowicach w celu umożliwienia bezpłatnego wyjazdu wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej na wypoczynek letni.	- liczba uczestników- 3	- liczba uczestników- 5	- liczba uczestników- 2
6.	Realizacja projektu "Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID – 19" współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego.	- liczba uczestników- 60	- liczba uczestników- 60	- liczba uczestników- 60
7.	Współpraca ze Stowarzyszeniem rodzin zastępczych "Przyjazny dom" w celu realizacji projektów dla rodzin zastępczych.	- liczba projektów - 0	- liczba projektów - 3	- liczba projektów - 1
8.	Organizowanie przedsięwzięć integrujących rodziny zastępcze, promocja idei rodzicielstwa zastępczego.	- liczba akcji promocyjnej – 1/ bilbordy, ulotki, spot/	- liczba spotkań integracyjnych - 1	- liczba spotkań integracyjnych – 1 - liczba spotów w mediach społecznościowych - 3

Źródło: dane własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej

V. Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej realizowany jest również w odniesieniu do osób opuszczających rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą. Odbiorcami pomocy związanej z usamodzielnieniem są również osoby opuszczające zakłady poprawcze, schroniska dla nieletnich i młodzieżowe ośrodki wychowawcze. Wychowankowie rodzin zastępczych stanowią prawie 55% ogółu osób usamodzielnianych, wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych ponad 43%. Wychowankowie zakładów poprawczych i młodzieżowych ośrodków wychowawczych stanowią około 2% ogółu osób usamodzielnianych. W roku 2021 udzielano pomocy finansowej i rzeczowej 70 pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo – wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, zakładów poprawczych. Natomiast w roku 2022 ww. pomocą objęto 66 wychowanków. Warunkiem uzyskania ww. świadczeń jest posiadanie przez wychowanka Indywidualnego Programu Usamodzielnienia, który sporządzany jest przed osiągnięciem przez niego 18 roku życia i zawiera m.in.:

- zadania w zakresie edukacji przyszłego wychowanka uwzględniające jego predyspozycje i oczekiwania,

- sytuację mieszkaniową,
- charakter pomocy i wsparcia w procesie usamodzielnienia ze strony instytucji,
- pomoc finansową,
- okres zakończenia procesu usamodzielnienia.

Wychowankowie objęci procesem usamodzielnienia otrzymują pomoc finansową na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie i usamodzielnienie, a także pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych poprzez zamieszkanie m.in. w mieszkaniu chronionym. Z tej formy pomocy skorzystało w 2022 r. 9 osób, a w I półroczu 2023 r. skorzystało 10 wychowanków.

VI. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie miasta Dąbrowa Górnicza funkcjonuje Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczych, które zostało utworzone dnia 1 marca 2019 r. na mocy uchwały Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej nr IV/65/2018 z dnia 19 grudnia 2018 roku. Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczych obsługuje 4 Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze będące jednostkami organizacyjnymi Miasta Dąbrowa Górnicza, powołane odrębnymi uchwałami z dnia 19 grudnia 2018 roku.

1. Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza „Przystań” z siedzibą w Dąbrowie Górniczej przy ul. Jasnej 29/1- 14 miejsc,
2. Placówka Opiekuńczo - Wychowawczej Nr 1 z siedzibą w Dąbrowie Górniczej przy ul. Jasnej 29/2 - 14 miejsc,
3. Placówka Opiekuńczo - Wychowawczej Nr 2 z siedzibą w Dąbrowie Górniczej przy ul. Ziołowej 28/1 – 10 miejsc,
4. Placówka Opiekuńczo - Wychowawczej Nr 3 z siedzibą w Dąbrowie Górniczej przy ul. Ziołowej 28/2 – 10 miejsc.

Centrum zapewnia wspólną obsługę ekonomiczno administracyjną i organizacyjną 4 Placówek, a także obsługę w zakresie wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, pracy socjalnej i profilaktyki zdrowotnej dla dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Do zadań Placówek należy: -zaspakajanie indywidualnych potrzeb dziecka, -wpływ na kształtowanie i rozwijanie prawidłowych relacji z osobami bliskimi, - organizowanie edukacji i kształcenia na odpowiednim poziomie oraz wyrównywania opóźnień rozwojowych i szkolnych, - dbanie o rozwój zainteresowań i umiejętności w zakresie wykorzystania czasu wolnego, - pomoc w sytuacjach kryzysowych szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych i osobistych w oparciu o diagnozę indywidualną dziecka i jego rodziny.

Zaspokajając potrzeby wychowanków placówka kieruje się w szczególności dobrem dziecka, poszanowaniem jego praw, potrzebą wyrównywania deficytów rozwojowych, potrzebą prowadzenia

działań przygotowujących do samodzielnego życia oraz poszanowaniem praw rodziców lub opiekunów prawnych.

Placówki Opiekuńczo - Wychowawcze udzielają całodobowej pomocy dzieciom pozbawionym trwale lub okresowo opieki oraz prowadzą działania na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia go w rodzinie zastępczej, adopcyjnej lub innej odpowiedniej placówce. Przyjmują one dzieci z terenu Dąbrowy Górniczej, na podstawie Postanowienia Sądu Rodzinnego oraz skierowania wydanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.

W szczególnych przypadkach istnieje również możliwość interwencyjnego przyjęcia dziecka znajdującego się w sytuacji kryzysowej, w tym na jego prośbę możliwość przyjęcia dziecka z innego powiatu.

Do Placówek przyjmowane są dzieci powyżej 10 roku życia. W wyjątkowych sytuacjach możliwe jest przyjęcie dziecka młodszego, szczególnie, gdy przemawia za tym stan jego zdrowia lub gdy dotyczy to rodzeństwa. Opieka nad dzieckiem odbywa się do momentu osiągnięcia przez nie pełnoletności lub wydania Postanowienia przez Sąd Rodzinny w zakresie sprawowania dalszej opieki nad dzieckiem.

W Placówkach mogą przebywać również osoby, które osiągnęły pełnoletność, jednak nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, za zgodą dyrektora, pod warunkiem kontynuowania nauki lub legitymowania się znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności przy jednoczesnym kontynuowaniu nauki.

Tabela nr 6. Liczba dzieci korzystających z instytucjonalnej pieczy zastępczej w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2023 r.

Instytucjonalna piecza zastępcza				
		2021 r.	2022 r.	30.06.2023 r.
1	Łączna liczba korzystających	65	65	63
2	Liczba dzieci na początek okresu rozliczeniowego	41	47	48
3	Liczba dzieci przyjętych w danym okresie	24	18	15
4	Liczba dzieci, które opuściły pieczę zastępczą w tym:	18	17	13
	- powróciły pod opiekę rodziny i inne	9	10	8
	- usamodzielnili się	9	7	5
5	Liczba dzieci na ostatni dzień danego roku i 30.06.2023 r.	47	48	50

Analiza powyższych danych wskazuje, że liczba dzieci korzystających z placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021 – 2022 utrzymuje się na tym samym poziomie. Jednakże biorąc pod

uwagę liczbę korzystających dzieci w I półroczu 2023 r., należy przypuszczać, że wzrośnie ona do końca bieżącego roku i przekroczy liczbę z lat 2021-2022.

Poniżej w tabeli nr 7 i 8 zostaną przedstawione dane obrazujące wiek dzieci, które zostały przyjęte do pałcówek opiekuńczo- wychowawczych oraz przyczyny ich umieszczenia.

Tabela nr 7. Wiek i liczba nowo przyjętych dzieci do instytucjonalnej pieczy zastępczej w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2023 r.

Przedział wiekowy	Przyjęte 2021r.	Przyjęte 2022r.	Przyjęte do 30.06. 2023r.	Razem
Poniżej 7 roku życia	0	1	0	1
Powyżej 7-12 roku życia	7	9	7	23
Powyżej 13-15 roku życia	14	5	8	27
Powyżej 16-18 roku życia	3	3	0	6
Razem	24	18	15	57

Z powyższych danych wynika, że największą liczbę dzieci stanowili małoletni w przedziale wiekowym od 13 do 15 roku życia.

Tabela nr 8. Przyczyny umieszczenia dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w okresie od 01.01.2021 r. do 30.06.2023 r.

Lp.	Dzieci przyjęto na skutek:	2021r.	2022r.	do 30.06.2023r.
1	sieroctwa	0	0	0
2	półsieroctwa	0	0	0
3	uzależnienia rodziców	5	3	3
4	przemocy w rodzinie	3	7	7
5	bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	11	4	5
6	niepełnosprawności przynajmniej jednego z rodziców	0	0	0
7	długotrwałej ciężkiej choroby przynajmniej jednego z rodziców	0	0	0
8	ubóstwa	0	0	0
9	bezrobocia	0	0	0
10	nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0
11	pobytu za granicą przynajmniej jednego z rodziców	0	2	0
12	inne	5	2	0
13	razem	24	18	15

Z analizy danych wynika, iż najczęstszą przyczyną umieszczania dzieci w 4 placówkach funkcjonujących na terenie miasta była bezzadność w sprawach opiekuńczo wychowawczych oraz uzależnienie rodziców.

VII. Podsumowanie

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej od wielu lat podejmuje działania mające na celu promowanie i rozwój rodzinnej pieczy zastępczej, a tym samym zmniejszenia liczby małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej mają zapewnione poczucie bezpieczeństwa, akceptacji, uznania i miłości. Dzięki wychowaniu w warunkach rodzinnych domowych, zapewniana jest możliwość bardziej wszechstronnego przygotowania do samodzielnego życia.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 -2026 uwzględnia potrzebę tworzenia rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, wzmacnianie istniejących form rodzinnej pieczy zastępczej i wskazuje konieczność systematycznego dostosowywania instytucjonalnych form opieki do aktualnych potrzeb i wyzwań.

Powyższe założenia są procesem długoterminowym i mogą być skuteczne przy stabilnym oparciu finansowym, organizacyjnym przy zaangażowaniu i współpracy w realizację Programu wszystkich służb działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

Z analizy danych będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej wynika, że w latach 2021 – 2022 zwiększyła się znacznie liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. Zjawisko to spowodowało brak miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej dla dzieci w wieku od 0 do 10 lat, ale przede wszystkim brak miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej dla małoletnich w wieku od 10 do 18 lat. Na dzień 30.06.2023 r. 9 małoletnich oczekiwało na umieszczenie w placówce opiekuńczo- wychowawczej, a z uzyskanych informacji od kuratorów rodzinnych Wydziału III Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej wynika, że liczba ta może wzrosnąć o kolejne 8 dzieci w wieku od 10 do 17 roku życia. Istotny jest fakt, że w 2022 r. 327 rodzin było objętych nadzorem kuratora sądowego z uwagi na ograniczoną władzę rodzicielską, a w okresie od stycznia 2023 do czerwca 2023 r. liczba ta wzrosła i wynosiła już 359. Warto dodać, że nasilające się zjawisko braku możliwości zabezpieczania dzieci w pieczy zastępczej jest problemem obejmującym cały kraj. W 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej otrzymał ok. 800 prośb z 356 powiatów i miast o zabezpieczenie dzieci w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo- wychowawczych. W 2022 r. tut. Ośrodek wysłał 38 prośb o przyjęcie dzieci z naszego terenu do pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie innych powiatów i miast.

W związku z brakiem chętnych rodzin zastępczych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz koniecznością zabezpieczenia dzieci w wieku powyżej 10 roku życia w pieczy zastępczej, zasadnym jest utworzenie na terenie miasta nowej placówki opiekuńczo- wychowawczej.

Należy podkreślić fakt, że w 2021 r. w rodzinnej pieczy zastępczej umieszczono 37 dzieci, a 2022 r. już 57 małoletnich, natomiast od stycznia 2023 do czerwca 2023 zostało zabezpieczonych 35 dzieci. Dane te świadczą o tendencji wzrostowej liczby dzieci do zabezpieczenia z uwagi na coraz większe dysfunkcje w rodzinach biologicznych.

VIII. Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie

Analiza SWOT służy do określenia faktycznego stanu rzeczy i zasobów, które mają wpływ na bieżącą i przyszłą realizację celów programu. Analizie poddano czynniki wewnętrzne określając mocne i słabe strony środowiska lokalnego oraz czynniki zewnętrzne określające szanse realizacji celów programu i zagrożenia utrudniające pełne wykorzystanie szans i silnych stron środowiska lokalnego.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – Wykształcona kadra pracowników, – Wsparcie ze strony instytucji i organizacji działających na rzecz dziecka i rodziny, – Wspieranie osób prowadzących rodzinne formy pieczy zastępczej poprzez organizowanie warsztatów, szkoleń, spotkań integracyjnych, – Dostęp do specjalistycznego poradnictwa dla rodzin zastępczych. 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak osób/rodzin chętnych do tworzenia rodzin zastępczych, w szczególności rodzin zastępczych zawodowych, – Brak współpracy ze strony rodziców biologicznych w celu powrotu dziecka do rodziny, – Brak miejsc w pieczy zastępczej, – Brak współpracy usamodzielniających się wychowanków w procesie usamodzielnienia.
CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – Pozyskanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych tj. dotacji rządowych, środków unijnych w celu rozwoju i promocji rodzinnej pieczy zastępczej, – Aktywność organizacji pozarządowych w realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej, w tym działań na rzecz dziecka i rodziny, – Wzrost liczby miejsc w pieczy zastępczej, w szczególności w instytucjonalnej formie pieczy. 	<ul style="list-style-type: none"> – Długotrwałe procesy regulowania sytuacji prawnej dziecka, – Częste zmiany przepisów prawa, – Ograniczone środki finansowe na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej, w szczególności zadań fakultatywnych, – Brak kandydatów na rodziców adopcyjnych.

IX. Cel i zadania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Dąbrowie Górniczej na lata 2024– 2026

Cel I : Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Dąbrowa Górnicza poprzez zapewnienie warunków sprzyjających tworzeniu nowych rodzin zastępczych oraz wsparcie istniejących rodzin zastępczych

Zadania:

1. Wspieranie istniejących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka funkcjonujących na terenie miasta Dąbrowa Górnicza poprzez:

- korzystanie ze stałego wsparcia specjalistycznego, w tym pomocy prawnej,
- rozwijanie kompetencji w zakresie opieki nad dziećmi poprzez szkolenia i warsztaty oraz udział w grupie wsparcia,
- zapewnienie możliwości integracji i wymiany doświadczeń,
- możliwość korzystania ze wsparcia rodzin pomocowych.

2. Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.

- promowanie idei rodzicielstwa zastępczego – pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej poprzez prowadzenie działań na rzecz wzrostu wiedzy na temat pieczy zastępczej wśród mieszkańców miasta,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej w celu ograniczenia liczby umieszczanych dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- zawieranie nowych umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

3. Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej.

- korzystanie ze wsparcia i pomocy specjalistycznej, w tym pomocy prawnej,
- możliwość skorzystania z preferencyjnych warunków dostępu do mieszkań z zasobów gminy,
- możliwość korzystania z oferty mieszkań treningowych.

Cel II: Zapewnienie dzieciom wychowania i opieki w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zadanie: Zabezpieczenie dzieci w wieku od 10 do 17 lat

- realizacja projektu “Będziemy znów razem”,
- utworzenie placówki opiekuńczo- wychowawczej w celu zabezpieczenia dzieci oczekujących na umieszczenie w pieczy zastępczej.

X. Zakładane rezultaty realizacji Programu

1. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych, w tym zawodowych na terenie miasta Dąbrowa Górnicza zgodnie z przyjętymi limitami w Programie.
2. Wzmocnienie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie miasta.
3. Całkowite usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej.
4. Zwiększenie liczby miejsc dla dzieci w wieku od 10 do 18 lat w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

XI. Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych

2024 r. - 1- 2 nowe rodziny zawodowe,

2025 r. - 1- 2 nowe rodziny zawodowe,

2026 r. - 1- 2 nowe rodziny zawodowe.

XII. Beneficjenci Programu

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej,
2. Rodziny zastępcze,
3. Osoby usamodzielniane,
4. Kandydaci do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, rodzin zastępczych niezawodowych.

XIII. Realizatorzy Programu

- Urząd Miejski w Dąbrowie Górniczej,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej,
- Placówki Opiekuńczo- Wychowawcze,
- placówki oświatowe,
- podmioty działalności leczniczej,
- organizacje pozarządowe, działające na rzecz dziecka i rodziny.

XIV. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja Programu prowadzona przez koordynatora Programu, tj. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej będzie polegała na analizie i ocenie danych dotyczących realizacji zadań w ramach Programu przez podmioty zaangażowane w ich wykonywanie. Informacje dotyczące realizacji Programu będą przedstawiane w corocznym sprawozdaniu z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.

XV. Harmonogram działań do realizacji na lata 2024 – 2026

Cel I: Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej na terenie miasta Dąbrowa Górnicza poprzez zapewnienie warunków sprzyjających tworzeniu nowych rodzin zastępczych oraz wsparcie istniejących rodzin zastępczych

Lp.	Zadanie	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka na terenie miasta Dąbrowa Górnicza	1.Wspieranie istniejących rodzin zastępczych w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo - wychowawczych.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - wolontariusze - placówki oświatowe	- liczba rodzin zastępczych, którym udzielono wsparcia	budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.
		2.Organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie umiejętności i kwalifikacji rodzin zastępczych, w tym podniesienie kompetencji opiekuńczo - wychowawczych.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba szkoleń, -liczba uczestników	budżet jednostki, inne źródła	2024 r. – 2026 r.
		3.Udzielanie rodzinom zastępczym pomocy psychologicznej, pedagogicznej oraz dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej - placówki oświatowe - NGO	- liczba rodzin zastępczych, którym udzielono wsparcia	budżet jednostki, inne źródła	2024 r. – 2026 r.
		4. Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba osób	budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.
		5.Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. Wspieranie inicjatyw i działań uczestników grupy na rzecz dziecka i rodziny.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba uczestników, - liczba spotkań	budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.
		6.Realizowanie działań na rzecz integracji rodzin zastępczych.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba działań/spotkań	budżet jednostki, inne źródła	2024 r. – 2026 r.

2.			- NGO działające na rzecz dziecka i rodziny			
		7.Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym zawodowym poprzez pomoc rodzin pomocowych.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba umów z rodzinami pomocowymi	budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.
	Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej-promowanie idei rodzicielstwa zastępczego	1.Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, w tym rodziny zawodowe.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba uczestników	budżet jednostki, inne źródła	2024 r. – 2026 r.
		2.Współpraca z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz dziecka i rodziny w celu podejmowania wspólnych działań na rzecz rozwoju pieczy zastępczej. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, NGO działające na rzecz dziecka i rodziny	- liczba spotkań - liczba działań	budżet jednostki inne źródła	2024 r. – 2026 r.
		3.Zagwarantowanie środków finansowych na zawieranie nowych umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej - 2024 r. - 1 – 2 nowe rodziny zawodowe 2025 r. - 1 – 2 nowe rodziny zawodowe 2026 r. - 1 – 2 nowe rodziny zawodowe	-Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba zawartych umów	budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.
	3. Udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej	1.Pomoc i wsparcie pełnoletnim wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą m.in. w zakresie psychologicznym, pedagogicznym i prawnym oraz pracy socjalnej.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba wychowanków, którym udzielono pomocy i wsparcia	budżet jednostki, inne źródła	2024 r. – 2026 r.
		2.Pomoc pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych w pozyskiwaniu lokali	- Urząd Miejski – Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia	- liczba przyznanych lokali	budżet Miasta budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.

		z zasobów gminy (przyznawanie co najmniej 1 – 2 mieszkań rocznie).	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej			
		3. Udzielanie wychowankom wsparcia poprzez pomoc w formie przyznawania miejsca w mieszkaniach treningowych.	- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba wychowanków umieszczonych w mieszkaniach treningowych	budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.

Cel II: Zapewnienie dzieciom wychowania i opieki w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp.	Zadanie	Działania	Realizatorzy	Wskaźniki	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.	Zabezpieczanie dzieci w wieku od 10 lat do 17 lat	1. Realizacja projektu „Będziemy znów razem”.	- Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba rodzin objętych wsparciem, - liczba kontaktów, - liczba posiedzeń zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego, - liczba umów partnerskich	budżety jednostek, budżet MOPS	2024 r. - 2026 r.
		2. Utworzenie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej.	- Urząd Miejski – Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia - Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	- liczba umieszczonych wychowanków	budżet Miasta budżet jednostki	2024 r. – 2026 r.